

Atminimo ženklas partizanų motinoms

Visai neseniai laisvės kovotojai sumanė pastatyti partizanų Motinoms - neabejotinai "Respublikos" nacionalinei vertybei - paminklą. Juk atsiklaupyti galime tik prieš Tėvynę, Motiną ir Laisvę.

Juozas BRAZAUSKAS istorikas

*Dabar ten tik motina
Skalbia, skalbia ir skalbia
Kultuve klevo
Sūrų nuo asarų vandeni,
Nužudytų sūnų
Kruvinus marškinius
Ir nei laumės,
Nei drobių audėjos
Neateina talkon.*

(Kazys Bradūnas)

Lietuvos partizanų kare moterys užima ypatingą vietą. Nemažai moterų buvo partizanų būriuose su ginklu rankose. Kur kas daugiau buvo ryšininkių, įvairiausių rėmėjų, medicinos seselių, kurios rizikuodamos gyvybe gydė ir slaugė sužeistus laisvės kovotojus. Tačiau ypatingos pagarbos nusipelnę partizanų motinos, dažnai palaidojusios ne vieną sūnų ir vėliau pačios atsidūrusios Sibiro platybėse ir ten mirusios. Žinoma, kad partizanų vadovybė ne itin noriai primadavo moteris į partizanų būrius. Paklauskite kodėl? Partizanų vadovybė siekė, kad moterys galėtų

gyventi legaliai, padėtų vyrams apsirūpinti maistu ar įvairiausiais daiktais, dokumentais. Matyt, ir gyvenimas požeminiuose miškų bunkeriuose, beveik nematant dienos šviesos, nuolat rizikuojant gyvybe, buvo ne pats lengviausias ar patogiausias moters gyvenimo išbandymas. Moterys visose apygardose buvo pagrindinės ryšininkės tarp būrių, rinkinių ar kitų dalių. Dažniausiai tik nesant kitos išeities moterys pasitraukdavo į miškus. Jokiuose partizanų dokumentuose neužtiksimė kategoriškų draudimų priimti moteris į partizanų būrius.

Tipiškiausias partizanų motinos portretas - Ona Lukšienė. Ji buvo Tauro apygardos partizanų Antano Juozo, Stasio ir Jurgio Lukšų motina. Jai teko palaidoti tris savo sūnus. Žuvus sūnams Jurgii ir Stasiui, Juodbūdžio kaime savo namuose mirė partizanų tėvas Simonas Lukša. Netekusį savo sūnų išprotėjusį tėvą Simoną slaugė Ona, nors ji taip pat buvo priversta slapstyti. 1947 m. rudenį ji slapta palaidojo Veiverių kapinėse. Kartu su juo Ona į kapą dėjo ir sūnaus Jurgio kraują aplaistytą drobule. Jurgii žuvus, kai stribai jo lavoną išvežė niekinti į turgaus aikštę, motina sūnaus kraują išvalė balta drobė ir pakasė daržė. Pas įvairiausių žmones ilgą laiką O.Lukšienė slapstėsi nuo čekistų ir stribų. Partizanų motina O.Lukšienė mirė 1966 metais. Iki šių dienų liko gyvas jos sūnus Antanas Lukša, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas.

Marijampolės Tauro partizanų muziejuje yra stendas, skirtas partizanų motinoms. Po jų nuotraukomis skaitome: O.Lukšienė - trijų žuvusių partizanų motina, Alek-

Arūno Tarabildos grafikos reprodukcija

► PAGRABA. Be šio Arūno Tarabildos grafikos darbo partizanų motinoms atminti mūsų šalyje stovi vos vienas paminklas

sandra Paulauskienė - keturių žuvusių partizanų motina, Kazimiera Vasiliauskienė - šešių žuvusių partizanų motina, Pranskaitienė - keturių žuvusių partizanų motina, Magdalena Popierienė - penkių žuvusių partizanų motina. Tokių motinų pavyzdžių galime rasti ne viename Lietuvos kaime. Neklauskite Motinų, ką jos atiduoda mums per kančią ir neišsenkančią širdį.

Buvęs partizanų kapelionas kunigas Justinas Lelešius savo dienoraštyje rašė: "O kad suprastų visiems amžiams tauta, dėl ko

mes liejome kraują. Šiandien mes pajėgūs išmatuoti aukščiausius kalnus, giliausias jūras, tolimas planetas, bet kas išmatuos, kas pajėgūs suprasti tą beribį skausmą, kuris palietė motinų širdis dėl žuvusių ir išniekintų sūnų, kurie krito didvyriškoje kovoje už Lietuvos laisvę. Jos iki karsto lentos žiūrės į tą miško takelį, kuriuo jos sūnelis išėjo parnešti Lietuvai laisvės. O gal tauta užmirš laisvės kovotojų motinas, gal niekas joms nepasipyls duonos kąsnelio, neišties pagalbos rankos. Tai būtų di-

džiausias tautos nedėkingumas. Jos už laisvę aukojo didžiausią auką - savo mylinčius sūnus".

*O juk bus diena, kai po
vėliavų plazdanti mišką
Baltas Vytis pakils ir padangę
aukštai suspindės!
Mūsų kraujas giedos pro
gimtinės vėlavę ištryškęs,
Ir ant kapo nykaus šviesios
taurės lelijų žydės.*

(Žuvusi partizanų poetė
Diana Glemžaitė)

Muziejus archyvo nuotrauka

► DIDVYRĖS. Tipiškos partizanų motinos - Kraujelienė (kairėje viduryje) ir Ona Lukšienė

► TURTAS. Partizanų motinos nusipelnę ypatingos pagarbos už tai, kad Lietuvoje užaugino visą būrį jos gynėjų

ŽALGIRIS

Nr. 63

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

Specialus dienraščio "Respublika" priedas

Elitos nuotr.

Tautinės mokyklos daigelių gožia įvežtinės žolės

savo svajones dėl per menkų galimybių?

- Šiomet mūsų mokykla išleis 84 abiturientus. Tuoj po abitūros egzaminų 9 išvažiuos į kitas šalis. Vieni vyks studijuoti užsienio universitetuose ir kolegijose, kiti pirma nusprendė užsidirbti pinigų, tada įgyti profesijas. Nemaža dalis turės atsisakyti svajonės studijuoti tėvai yra bedarbiai, pragyvena iš įvairių pašalpų, todėl neįstengs išmokslinti savo vaikų. Jiems teks patiems užsidirbti studijoms, nors turint vidurinį išsilavinimą, be profesijos gauti darbo nėra lengva. Šeimų ekonominės finansinės galimybės labai sumenkios. Iš mūsų mokykloje besimokančių 892 mokinių 400 gauna nemokamus pietus. Šie skaičiai baugina. Skurdžiai gyvena kas antras mokinys. To anksčiau niekada nėra buvo.

- Ar kalbatės apie tai su moksleiviais?
- Taip. Vienuoliktokai, kuriems vedu politologijos pamokas, klausia, ką galima veikti šalyje, kurios Vyriausybė nesirūpina savo piliečiais? Apmatau, kad jauni žmonės nemato jokių perspektyvų įsidarbinti, pradėti savo verslą. Juos

baugina dideli mokesčiai, per mažos lengvatos pradedantiems jauniems verslininkams, brangesnis kuras ir elektra. Kainos kyla, mokesčių našta sunkėja. Moksleiviai svarsto galimybę imti paskolų iš banko, tačiau bijo, kad bankai neskolins, kad neįstengs kreditų grąžinti.

- Ar jaunas žmogus neužduoda klausimo, ką jis pats ruošiasi duoti Tėvynei, kaip galėtų prisidėti prie jos suklestėjimo?

- Per istorijos pamokas stengiuosi akcentuoti, kad mes, piliečiai, esame savo valstybės kūrėjai, garbingos jos istorijos tęsėjai. Mažesni vaikai pasipasakoja, kur per valstybės šventes ejo su tėveliu. Džiugu, kad aktyviai veikia kurdikaičiai, maironiečiai, ateitininkai. Šios grupelės nedidelės, po 30-50 vaikų, tačiau kartu būna ir jaunesni, ir vyresni, vyresnieji ugdo jaunesniuosius. Aukštesnėse klasėse patriotiškumo jau matome mažiau. Mokykloje vaikai girdi vieną, o šeimoje ir visuomenėje regi ką kita. Kiek mokyklos išgali, tiek ugdo patriotiškumą. Norėtume, kad prisidėtų ir šeima, kad valstybinės ir miesto šventės, iškilios datos būtų švenčiamos, neužmiršamos. Vaikai nemato pavyzdžio. Politikai

laksto per partijas, kaitalioja savo pažiūras ir įsitikinimus ir savo išverstaskūriškumo nesigėdija. Jokio stabilumo nėra, tik naudos siekimas, prisitaikymas. Stabilumo liko dvejai metai, todėl dar išlikusios tokios didelės vidurinės mokyklos kaip mūsų turės būti išdraskytos. Tai skausmingas procesas. Liks pradinės, pagrindinės mokyklos, progimnazijos ir gimnazijos. Norėta egzaminus padaryti prienamesnius, bet nuolatinis kaitaliojimas įnešė sumaišties. Kam reikia laikyti informacinių technologijų, lietuvių ir užsienio kalbų įskaitas? Nuo balandžio mėnesio atsiranda įtampa, ji trunka gegužę ir birželį, iki pat išleistuvių vakaro. Ji tikrai per didelė, moksleiviai tims diegti. Lėšos, skirtos tautinei mokyklai kurti, per įvairiausių fondus atiteko kosmopolitams ir jų projektams. Apmatau, kad pinigai iki šiol tebešvaistomi. Dar šiemet turės būti priimtos švietimo įstatymo pataisos. Jos įtvirtins platesnę gražios, taisyklingos lietuvių kalbos vartojimą, mokyklų tipus, atsirad progimnazijos.

- Labai norėtusi, kad mokyklos išugdytų drąsias, kūrybiškas asmenybes, o ne klusnius prisitaikėlius, nors klusnieji darbdavių labiau mėgstami.

- Sutinku, kad daugumai darb-

davių yra malonesni klusnūs verslo partneriai ir darbuotojai. Tačiau nebe visiems. Jau susiduria dvi sistemos. Senoji karta tebevertina klusnumą, o jaunų vadovų mąstymas kitoks. Aš tikiu, kad situacija keisis į gera. Mūsų mokykloje drausių, mąstančių vaikų yra daug. Kadangi praktikuojama savivalda, moksleiviai reiškia savo nuomonę, kokių dalykų nori mokytis, kiek pamokų turėti. Siūlo pasirenkamus dalykus, sprendžia, kaip leisti laisvalaikį, kokius renginius organizuoti. Mes tuo džiaugiamės ir moksleivių nuomonę vertiname.

- Tačiau mokyklose klesti patyčios ir net smurtas. To neįtvėrė moksleiviai net pasitraukia iš gyvenimo, o pedagogai ginasi nieko nematę, nežinoję.

- Labai daug metų patyčios mokyklose buvo slepiamos. Jų stengėsi neviešinti pedagogai ir net tėvai. Į mūsų mokyklą atėjo naujas mokinys. Sužinojome, kad priekabiauja. Pasikvietėme pasikalbėti mamą, o ji pareiškė, kad iš jos vaiko kiti taip pat tyčiojasi. Panorau išsiaiškinti, kas tai daro, bet motina atsakė paviešinti. Žadėjo pasakyti tik tuomet, kai jos sūnus baigs mokyklą. Mums rūpi išsiaiškinti, kas darosi su vaikais, o tėvų nuostata - neviešinti patyčių. Taip ugdoma tolerancija blogiui ir jis bujoja. Tarkime, nuo 7 klasės mokiniai rūko. Kad ir kiek stengiamės įveikti žalingus moksleivių įpročius, viskas veltui. Per tėvų susirinkimus šiai temai skirdavau 2-3 minutes. Pastebėjau, kad tėvai tik šaiposi: kalbėk nekaltėjęs, vaikai rūkė ir rūkys. Jei nėra bendradarbiavimo su šeima, sunku ką nors pasiekti.

- Tėvus išvargino nestabilumas ir nesibaigiančios reformos. Kaitaliojamos mokyklos, egzaminų tvarka. Kam tai naudinga?

- Iš tikrųjų švietimo reforma išbalansavo visuomenę. Kol vaikas baigia gimnaziją, turi pakeisti 3 mokyklas. Tėvams tai nepriimtina. Iki reformos pabaigos liko dvejai metai, todėl dar išlikusios tokios didelės vidurinės mokyklos kaip mūsų turės būti išdraskytos. Tai skausmingas procesas. Liks pradinės, pagrindinės mokyklos, progimnazijos ir gimnazijos. Norėta egzaminus padaryti prienamesnius, bet nuolatinis kaitaliojimas įnešė sumaišties. Kam reikia laikyti informacinių technologijų, lietuvių ir užsienio kalbų įskaitas? Nuo balandžio mėnesio atsiranda įtampa, ji trunka gegužę ir birželį, iki pat išleistuvių vakaro. Ji tikrai per didelė, moksleiviai tims diegti. Lėšos, skirtos tautinei mokyklai kurti, per įvairiausių fondus atiteko kosmopolitams ir jų projektams. Apmatau, kad pinigai iki šiol tebešvaistomi. Dar šiemet turės būti priimtos švietimo įstatymo pataisos. Jos įtvirtins platesnę gražios, taisyklingos lietuvių kalbos vartojimą, mokyklų tipus, atsirad progimnazijos.

- Labai norėtusi, kad mokyklos išugdytų drąsias, kūrybiškas asmenybes, o ne klusnius prisitaikėlius, nors klusnieji darbdavių labiau mėgstami.

- Sutinku, kad daugumai darb-

Kalbino Genė SILICKIENĖ

Kodėl lekia aukštų valstybės pareigūnų galvos?

Kelis šimtmečius mūsų valstybėje plėtojama smulkiojo verslo forma - turgūs - jau tapo ir neatsiejama nacionalinio paveldo dalimi. Tačiau dažnai dėl čia vyraujančios šešėlinės ekonomikos turgaus prekeiviai vadinami spekuliantais, o čia vykdoma prekyba prilyginama nesąžiningam, šalies ekonomikai žalingam reiškiniai.

Apie tai ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIESINIMO JUDEJIMO iniciuotoje diskusijoje kalbėjo socialdemokratų lyderis Algirdas BUTKEVIČIUS, liaudininkų lyderė Kazimiera PRUNSKIENĖ, opozicijos lyderis Valentinas MAZURONIS, Vyriausybės kancleris Deividas MATULIONIS ir filosofas Vytautas RUBAVIČIUS. Diskusijai vadovavo žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

D.MATULIONIS: Bet kurioje valstybėje pareigūnų rotacija yra natūralus reiškinys ir tikrai nereikėtų to dramatiizuoti. Tačiau dėl pačios personalo politikos, be abejo, yra įvairių idėjų ir siūlymų ją keisti, nes, mūsų galva, valstybės

asmeniniai santykiai, kurių neturėtų būti. Tačiau šis klausimas skirtas ne tiek Vyriausybei, kiek Seimui ir Prezidentūrai kartu su Vyriausybe.

A.BUTKEVIČIUS: Manau, tai priklauso nuo tam tikras pareigas einančio asmens, vadovo, požiūrio, tikslų ir vizijos. Daugelyje demokratinė šalių yra išlikęs valstybės valdymo tęstinumas, nors keičiasi vyriausybės ar valdančiosios daugumos parlamentuose. Viena pagrindinių problemų ta, kad pas mus to tęstinumo nėra. Mums reikia pasimokyti gal net iš tokios artimesnės valstybės kaip Estija, kur pirmiausia žiūrima į specialisto kompetenciją, kvalifikaciją ir elgesį užimant tam tikras pareigas.

Man dirbant trijose vyriausybėse ir vadovaujant ministerijoms, niekada nekilo noras peržiūrėti esamų kadro ir sužinoti, kas kuriai partijai priklauso. Galų pateikti daug pavyzdžių, kai darbuotojai, priklausę kitoms partijoms, dar ir šiuo metu dirba ministerijose. Nes, mano nuomone, valstybės sėkmė priklauso ne nuo šio pasiskirstymo, o nuo kompetentingos komandos ir turimos trumpalaikės bei ilgalaikės strategijos. Išties man dirbant buvo ir tokių žmonių, kuriuos aš vargu ar galėčiau priimti skrysius vedėjais, nes jie ėjo viceministrų pareigas ir buvo be galo kompetetingi. Pavyzdžiui, Alminas Mačiulis. Jis buvo Susisiekimo ministerijos sekretorius, atsakingas už tarptautinius ryšius, puikiai žinantis koridorius Briuselyje, mokantis anglų kalbą ir t.t. Be abejo, jis nebuvo išmestas į ga-

du ir į Dubliną, kuriuose 85 proc. Lietuvos piliečių iki 40 metų. Jie išskrido darbo ieškoti ir tai iš dalies nulėmė mūsų kadro politika. O jei neturėsime kompetentingų žmonių, neturėsime jokios vizijos, tai neturėsime ir ateities. Dėl to turi būti susitarimas tarp pozicijos ir opozicijos.

K.PRUNSKIENĖ: Jeigu pradėtume dar nuo Sąjūdžio, nuo pačios pradžios, tai formuojant pirmąją Vyriausybę buvo renkami tie, kurie sugebės geriausiai tvarkyti tą ar kitą sektorių. Toks buvo pagrindinis principas. Tai leido kiekvienam būti lyderiu savo srityje ir nekilo nesuipratimų bent jau tarp ministro ir ministerijų komandų bei to sektoriaus socialinių partnerių. Dabar tas principas visiškai sumenko ir šiandien žiūrėdamas, kaip klostosi reikalai kadro politikoje prie konservatorių, vadinti jos natūralia ar objektyvia niekaip negali.

Pirmiausia buvo išplėtota politinio pasitikėjimo pareigūnų sudėtis, ir tai padaryta tam, kad būtų galima lengvai ir teisėtai keisti tuos pareigūnus. Ministerijos automatiškai tapo labai politizuotos: beigu liberalai valdo, vadinasi, tai yra liberalų ministerija, jei ministras yra konservatorius, vadinasi, konservatorių ministerija... Ministerijos pareigūnai pasidarė atsakingi ne už tam tikro atstovaujamo sektoriaus sėkmę ir ne valstybei, o partijai. Formuojasi labai ydinga rotacija.

Galėčiau labai daug atvejų sukurti ir iš asmeninės patirties, kai žmogus pasiūloma pasitraukti, nes kitaip jis bus sukompromituotas ar viešai spaudžiamas. Žmonės to bijo, traukiasi savanoriškai, pasirinkdami mažesnę blogybę...

As ne kartą citavau Vokietijos kanclerio Helmuto Šmito žodžius, atsakymą į mano klausimą, kokia yra didžiausia problema mūsų naujai įsikūrusiose valstybėse. Anot juo, didžiausia problema ta, kad į aukštus valdžios postus ateina žmonės, neperėję profesinės ar valstybinės karjeros laipteliais, ir dėl to jų darbas vaisingas yra atitinkami.

V.MAZURONIS: Pas mus susiklostė tokia situacija, jog daugelyje politinių partijų yra žmonių, kurie įsivaizduoja, kad partija - savotiška darbo birža. Tokių žmonių yra visose partijose ir visų partijų vadovai jaučia didžiulį spaudimą, ypač po sėkmingų rinkimų, nesvarbu kurio lygmeniu - savivaldos ar ministerijų.

Jeigu žiūrėtume valstybinių lygmeniu, praėjusį valdžia buvo

tarsi ramesnė, korektiškesnė, tačiau irgi buvo susikurtos tam tikros salos, kurias galima vadinti partinėmis. Dabartiniai valdantieji, matyt, jaučia, kad laikas neramus ir rytoj gali tekti trauktis, tad skuba kaip vilkas pažymėti teritoriją. Nes jei pažymėsi, ta teritorija paskui bus lyg sava.

Mes balsavome už tai, kad ateidamas į ministerijų ministras galėtų atsivesti savo komandą, ir aš manau, kad pats principas teisingas. Tačiau

siderėjimą pradeda vadovauti Kleimensas Rimšelis. Gal jis ir išmoks visko per kurį laiką, bet, atvirai kalbant, su sportu jis neturi nieko bendra. Štai ir Eligijus Masiulis oro uostui paskyrė vadovauti agronomijos išsilavinimą turinčią moterį. Aš - ne prieš, bet ar tai teisingiausias ir geriausias būdas optimizuoti valdymą?

Taigi kuo greičiau atsiras politinė jėga, kuris susivoks, kad kuo geriau dirba jos aplinka, tuo dau-

Valstybės tarnybos reforma yra reikalinga ir būtina, nes reikia sutvarkyti šią sistemą. Ji dabar per daug mums kainuoja

Deividas MATULIONIS
Vyriausybės kancleris

į ką jis pavirto? Atrodo, ministras turi vadovautis principu "nesvarbu, kokios spalvos katinas, svarbu, kad peles gaudu", tačiau vadovaujasi principu "nesvarbu, ar katinas gaudu peles, svarbu, kad tos pačios spalvos būtų". Štai ir turime visiškai priešingą rezultatą, nei siekta.

Kancleris tikriausiai puikiai žino, kaip mokyklos direktorius tampa sveikatos apsaugos ministerijos atsakingu sekretoriumi. Arba Sporto departamentui pagal partijų su-

giu jai pačiai balų, tuo greičiau pasikeis ši situacija. Tačiau šiandien, deja, kol kas turiu pripažinti, kad valdantieji mąsto visiškai kitaip, o tai yra dar viena bomba, nes atėjus kitiems automatiškai norėsis keršyti, keisti situaciją, kai ką atstatyti ir pan. Taip ir vėl pradės sukintis valstybės visai nenaudingas ratas.

VRUBAVIČIUS: Man visą laiką buvo įdomu, kas vyksta Lietuvoje, o dar įdomiau - kodėl taip vyksta? Kodėl negalima padaryti visko geriau, europietiščiau? Kodėl ir čia negalima rinkti atsakingų žmonių? Kodėl nekuriama tokia sistema?

O nekuriama todėl, kad susikūrusi politinė korupcinė sistema yra labai geras mechanizmas ir veikia tam tikru bendru sutarimu. Tą sistemą sukūrė visos valdančiosios partijos, kurios visai neseniai sąlygiškai buvo įgavusios pavadinimą "2K". Ši sistema veikia gerai ir ji

is esmės tenkina visą valdantįjį partinį branduolį. Kartais tas branduolys išsimito po visas partijas - žinome skilimų, susijungimų, kuriuos bandoma pateikti kaip bendros ideologijos pateškas, tačiau čia jokios ideologijos nėra, tik grynas išskaičiavimas ir valdžios siekis.

Kada tai įsitvirtino? Manau, kad tas bendras mentalitetas siekti valdžios įsitvirtino po 1992 m., kai visi aiškiai suvokė, kad jei esi valdžioje, tai esi žmogus, politikas, o jei nesi ten, tai reikia dėti visas pastangas, kad tą valdžią pasiektum.

Kaip veikia ši sistema? Čia jau kancleris paminėjo vieną jai būdingą ypatumą - aukštasis valdmininkijos sluoksnius Lietuvoje yra pakankamai apsaugotas. Kad ir kokios būtų pertvarkos, nedaug kas nukentės: jie gauna kitas pareigas, pereina į partinį darbą, kartais persikrėstija ir pan. Jie tiesiog reikalingi, o kodėl? Todėl, kad tie žmonės, turintys 10-20 metų patirtį, yra sukaupe ir tam tikrą socialinių ryšių kapitalą, kuris Lietuvoje labai svarbus.

Kodėl konservatoriai atėję į valdžią visa tai bando greičiau padaryti? Jie ilgą laiką nebuvo valdžioje. Manau, ir socdemai giliai širdyje suvokia tą logiką ir tokio žaidimo taisykles bei tradicijas.

Partijų vadovų spaudimas, be abejo, egzistuoja. Nes jei mes atėjome, tai atėjome ir pavaldyti. Ne šiaip pavaldyti, nes svarbiausias dalykas yra pinigų srautų kontrolė. Juk pagrindinius pinigų srautus valstybėje turi kontroliuoti savi žmonės.

Jeigu mes gyvename tokioje sistemoje, kokiame gyvename, tai visos tokios reformos yra pasmerktos

Vytautas RUBAVIČIUS
Filosofas

Tik nuo to priklauso kai kurių kitų žmonių, partijų, jų rinkimų gerovė. Yra tam tikra logika, tačiau apie ją niekas nelinksta kalbėti, nes tai yra ne viešos, o niekur neužrašytos partinio gyvenimo taisyklės. Žmogus, atėjęs į partinį gyvenimą, puikiai supranta, kaip turi elgtis.

Ta partinė korupcinė sistema yra sukūrusi valstybėje kaip tam tikrą mechanizmą pinigams plauti. Visos valstybės institucijos vienaip ar kitaip plauna pinigų, ir bėda kyla todėl, kad ekonominė sistema nebegali patempti tokios išlaidaujančios ir tiek atsineinančios pinigų plovyklės, t.y. politinės sistemos. Vadinasi, pirmas uždavinys, kad palengvintume ekonomikos veikimą, yra politinės sistemos reforma. Dabartinė vadinamoji ekonomikos krizė, mano galva, yra pirmiausia politinė, o tam reikalingas politinių jėgų susitarimas. Ar mes matome tą susitarimą ir ar galime pasakyti, kad nuo tų Vyriausybės, departamentų pasikeitimų pasikeis ir ta politinė sistema? Niekaip ji nepasikeis, ir negali pasikeisti, nes nekeičiami esminiai dalykai.

D.MATULIONIS: Iš tiesų, jeigu žmogus aukštose pareigose per ilgai užsisėdė ir įgyja daug socialinių bei visokių kitokių ryšių, jis pradeda diktuoti pačiam ministru. Todėl turi būti balansas tarp politinio ir biurokratinio lygmens, nes jei ministras ateina be savo komandos, kyla didelė grėsmė, kad jis taps lėle. As tikrai ma-

nyčiau, kad reikia nedramatizuoti situacijos, kuri šiuo metu yra, nes kompetencija ir darbas su komanda yra esminiai dalykai, o kad yra tinkamų žmonių ne tik valstybės tarnyboje, tikriausiai niekas neabejoja ir nesiginčija. Sakyti, kad geras mokyklos direktorius bus prastas viceministras, yra voliantaristiška ir labai neteisinga.

K.PRUNSKIENĖ: Iš tikrųjų, jeigu kiti ministerijos pareigūnai turi piktų, savanaudiškų kėslų, būdami profesionalai, turėdami ilgąmetę patirtį, jie gali lengvai apmulkinti ministrą. Ministras neturi tapti lėle. Tačiau jei jis silpnokas, pasiduoda grupei žmonių, tai jį ir pradeda jį valdyti, o ne atvirščiai.

Be abejo, jeigu ministras yra nepakankamai kompetentingas, tai jam kliūva viskas - jo ir politinė komanda neišgelbės. Kaip aš sakau, jei žmogus turi kioską, tai nereiškia, kad jis gali Ūkio ministerijai vadovauti, arba jei naudoja elektrą - Energetikos... Tik profesionalai, nesvarbu, iš kokių jie partijų, šioje vietoje gali padėti.

Ministrai turi būti stiprios asmenybės, išmanantys savo srityje tiek, kad nebūtų apmulkinti, ir kad juos gerbtų jų atstovaujamas sektorius, socialiniai partneriai. Tačiau šiandien marionetų, lėlių yra apstu, ir aš to nepateisinu kaip aštuonerių metų valdžios bado, kurį patiria konservatoriai. Jie atėjo dirbti Lietuvai ir to reikia iš jų pakeikauti.

VRUBAVIČIUS: Dabartiniame pasaulyje yra įvairių tendencijų, kurių viena yra ir pas mus atėjusi. Aiškinama, kad visuose postuose užtenka būti kokio nors rango vadybininku. Tokie vadybininkai pradeda keisti specialistus ir susidaro situacija, kai specialistai pasidaro aptarnaujantys vadybininkus. Prisiminkite, kaip buvo kuriamas didysis LEO LT projektas, kuriuo aiškiai parodyta, kad specialistų nereikia, reikia tik vadybininkų, kurie tarsi geriau valdo pinigų

srautus ir tarsi tuo užtikrina visą gerą darbą. Deja, reikia pripažinti, kad taip nėra.

Dar vienas dėsningas mūsų šalies ypatumas tas, kad į valdžią ateina dirbtinai sukurtos žmonių grupės, kurios pasivadina partijomis. Šiaip jau jos ir kuriamos tam, kad suaktyvintų elektoratą, prisišauktų žmones prie balsavimo urnų. Vienas pavyzdžių - "prisiškėlių" partija. Ji, be abejo, nėra unikumas, tokią pat logiką matėme ir seniau, kai atėjo kitos partijos. Tiesa, vienos tarsi įgavo partinės partities, kitos gali visiškai išsiskaldyti po tos vienos kadencijos.

Klausimas - kokie žmonės ateina su tokiomis partijomis ir ko jie ateina? Jie ateina pasidalyti ministerijų, kažko pasiimti arba duoti savo bičiuliams - tą mes aiškiai matome. Postų dalybos suvokiamos kaip politinio vyksmo dalis.

Kitas dalykas tas, kad nei ministrai, nei politikai už nieką neat-sako. Už ką atsako ir kokią atsakomybę už, pavyzdžiui, sužlugdytą tik gali prisiimti politikas? Kas jam bus blogo? Nieko. Jis tiesiog nueis į šalį ir, jeigu yra pakankamai įtakingas politinis veikėjas, po kurio laiko išplauks departamento direktoriumi arba dar kuo nors.

V.MAZURONIS: Turi būti rotacija, bet turi būti ir aiškios vertybių, kriterijų. Mes turime sudėlioti vertybinius dalykus ir tik šiuo keliu eiti, kitaip niekada nesibaigs ta makalynė. Nors ji yra tam tikras atspindys visų procesų, kurie vyksta mūsų visuomenėje.

K.PRUNSKIENĖ: Be abejo, daug kas priklauso ne nuo geros rotacijos, bet šaknis yra kur kas gilesnės - pačios visuomenės pasirinkimas renkant Seimą. Tai nulemia ir Vyriausybės kokybę.

Sunkiausias uždavinys yra padėti visuomenei susiorientuoti renkant pačius parlamentarus. Juk čia įvyksta esminė disorientacija, kai žmonės pasirenka gražiai pakalbėjusius ir kitus pakritikuojusius, bet nesigilina, ką tas ar kitas

Pas mus susiklostė tokia situacija, jog daugelyje politinių partijų yra žmonių, kurie įsivaizduoja, kad partija - savotiška darbo birža

Valentinas MAZURONIS
Opozicijos lyderis

žmogus, į kurio rankas atiduodama valdžia, yra padaręs, ką jis sugeba ir kokią atsakomybę prisiima.

A.BUTKEVIČIUS: Jeigu politikas nėra geras kurios nors srities specialistas, jam telieka užsiminti populizmui ir demagogija - juk jis turi kaip nors save išreikšti.

Grįžtant prie klausimo apie galvų kapojimą, reikia pasakyti, kad jei kerti galva, tai turi aiškiai pasakyti, kodėl ją kerti. Turi būti daugiau viešumo, skaidrumo, reikia įvardyti, nes tie žmonės įneša tą blogį visoje sistemoje. Bet jeigu visą laiką gąsdini, visą laiką sėji mintį, kad kažkam vėl bus kertama galva, tai įsivyras baimė. O ji užgožia kūrybingumą, žmogus nebūna laisvas priimdamas sprendimus. Ten, kur neapykanta, baimė, pavydas, mitai, - ateities nėra.

D.MATULIONIS: Vyriausybėje tikrai nėra jokio nusiteikimo be reikalo tas galvas kapoti. Niekas jų ir nekapoja, nėra ten tos baimės, kaip bandoma įteigti. Visi puikiai mato, kad reformos yra būtinos ir

reikalingos, ypač per ekonomikos krizę ministrai turi būti stiprūs ir turi būti vidinis pasitikėjimas - tai akivaizdu.

Tik dabar, nuo 2009 m., pradėjo mažėti valstybės tarnyba, nes 10-15 metų ji tik plėtėsi ir didėjo. Reikia optimizuoti darbuotojų skaičių - tą mes ir darome.

As sutinku, kad valstybės tarnyboje būtina rotacija - ji iki šiol nebuvo įgyvendinta, todėl dabar mes tą turime padaryti ne vien savanoriškai, bet ir savanoriška privaloma tvarka. Taip pat svarbi ir stipresnė orientacija į rezultatus - to iki šiol nebuvo. Taigi valstybės tarnybos reforma yra reikalinga ir būtina, nes reikia sutvarkyti šią sistemą. Ji dabar per daug mums kainuoja.

VRUBAVIČIUS: As manau, kad sprendimai visada glūdi šiek tiek toliau ir ne toje srityje, į kurią nukreiptas Vyriausybės dėmesys. Valdymą reikia reformuoti ir tą galima daryti, bet esmė yra politiniai sprendimai. Ar galėtų čia esantys politinio elito žmonės pasakyti, kad jie visą gyvenimą turėjo tam tikrus nacionalinius interesus partijos programose, jie užfiksuoti, jie visą laiko išplauks departamento direktoriumi arba dar kuo nors.

V.MAZURONIS: Turi būti rotacija, bet turi būti ir aiškios vertybių, kriterijų. Mes turime sudėlioti vertybinius dalykus ir tik šiuo keliu eiti, kitaip niekada nesibaigs ta makalynė. Nors ji yra tam tikras atspindys visų procesų, kurie vyksta mūsų visuomenėje.

K.PRUNSKIENĖ: Be abejo, daug kas priklauso ne nuo geros rotacijos, bet šaknis yra kur kas gilesnės - pačios visuomenės pasirinkimas renkant Seimą. Tai nulemia ir Vyriausybės kokybę.

Sunkiausias uždavinys yra padėti visuomenei susiorientuoti renkant pačius parlamentarus. Juk čia įvyksta esminė disorientacija, kai žmonės pasirenka gražiai pakalbėjusius ir kitus pakritikuojusius, bet nesigilina, ką tas ar kitas

žmogus, į kurio rankas atiduodama valdžia, yra padaręs, ką jis sugeba ir kokią atsakomybę prisiima.

A.BUTKEVIČIUS: Jeigu politikas nėra geras kurios nors srities specialistas, jam telieka užsiminti populizmui ir demagogija - juk jis turi kaip nors save išreikšti.

Grįžtant prie klausimo apie galvų kapojimą, reikia pasakyti, kad jei kerti galva, tai turi aiškiai pasakyti, kodėl ją kerti. Turi būti daugiau viešumo, skaidrumo, reikia įvardyti, nes tie žmonės įneša tą blogį visoje sistemoje. Bet jeigu visą laiką gąsdini, visą laiką sėji mintį, kad kažkam vėl bus kertama galva, tai įsivyras baimė. O ji užgožia kūrybingumą, žmogus nebūna laisvas priimdamas sprendimus. Ten, kur neapykanta, baimė, pavydas, mitai, - ateities nėra.

D.MATULIONIS: Vyriausybėje tikrai nėra jokio nusiteikimo be reikalo tas galvas kapoti. Niekas jų ir nekapoja, nėra ten tos baimės, kaip bandoma įteigti. Visi puikiai mato, kad reformos yra būtinos ir

Kol mes nepakeisime požiūrio skiriant žmones į atsakingas pareigas, tol toje baloje ir minkysimės

Algirdas BUTKEVIČIUS
Socialdemokratų lyderis

tarnyboje per mažai rūpinamasi konkrečiais rezultatais.

O šiaip, žinoma, per pastaruosius pusantį metų pasikeitimų buvo daug. Vienas jų - vietoj sekretorių pareigybės atsirado viceministrai. Jei žiūrėsime bendrus skaičius, tai iš 2009 m. pradžioje buvusių 75 sekretorių po reformos liko 53 viceministrai. Lėšų taupymo prasme tai - akivaizdūs rezultatai.

Tiesa, norėčiau pasakyti, kad Lietuva yra kraštas, kur tie valstybės tarnautojai anksčiau ar vėliau panaudojami kitose pareigybėse, tad iš tų 75, kurie išėjo iš valstybės tarnybos, visi gavo vienokias ar kitokias pozicijas ir dabar dirba ministerijos patarėjais, departamentų direktoriais ir pan.

Jei kalbėtume apie kitas įstai-gas, noriu pasakyti, kad dažnesnė kaita reikalinga teisėsaugos institucijose, nes tikrai netenkina nusikalstamumo lygis ir įsišakniję

tve, tačiau tapo ministerijos kancleriu, kitaipariant, ūkvedžiu. O jis juk yra valstybės turtas! Nes juk valstybės sėkmė priklauso nuo tokių žmonių.

Žinote, tol, kol mes nepakeisime požiūrio į kadro formavimą, ypač skiriant žmones į atsakingas pareigas, tol toje baloje ir minky-simės. Taip, dabar valstybės valdy-me telkšo bala. Aš pabendrauju su ministerijų darbuotojais, kurie skundžiasi, kad dabar jau net nėra kam rašyti vyriausybinių nutarimų projektų. Kaip gali žmogus parašyti, jei jis iškart pradėjo eiti aukštas pareigas ir niekada nedirbo valsty-tokias pozicijas ir dabar dirba mi-nisterijos patarėjais, departamentų direktoriais ir pan.

Kas dabar Lietuvoje vyksta? Pasėtas įtarumas, kuriami mitai ir pan. Štai praėjusį ketvirtadienį skrido du pilni lėktuvai į Londoną

Jeif žmogus turi kioską, tai nereiškia, kad jis gali Ūkio ministerijai vadovauti, jei naudoja elektrą - Energetikos...

Kazimiera PRUNSKIENĖ
Liaudininkų lyderė

Nesutinkate? Diskutuokime!
www.respublika.lt